

Meditatie Veelstemmig Samen De stem van Luther

"God is voor ons een toeverlaat en een sterkte, op zijn hulp kun je rekenen in tijden van nood. Daarom zijn we niet bang, niet als onze wereld instort, niet als de bergen wankelen, we overspoeld worden door de zee. Laat dat water maar bruisen en schuimen, laat de bergen maar kraken onder kolkende golven. Er is een rivier, een bron van vreugde, die stroomt door de stad van God, het heilige huis van de allerhoogste. God is daar, in het centrum, nooit zal zij wankelen: God staat haar bij als de morgen daagt." (Psalm 46:2-6 in de hertaling van Gerard Swüste.)

Met de beelden van ernstige stormschade en enorme overstromingen nog vers op het netvlies, klinken deze woorden akelig actueel. Natuurlijk zijn we wél bang als de wereld om ons heen dreigt in te storten, maar tegelijkertijd zingen we onszelf moed in door God aan te roepen. Al eeuwenlang doen we dat. ('Altijd hetzelfde lied' heet de bundel van hertalingen van de psalmen, door Gerard Swüste, uitgeverij Skandalon, 2015.)

God is voor ons een vaste burcht, Hij helpt en redt ons uit de nood.... Wanneer we de psalm zo lezen, denken we bijna vanzelf aan Maarten Luther. Boven zijn bekendste lied 'Een vaste burcht is onze God', schreef hij, bij wijze van motto, 'Psalm 46'. Het is geen vertaling van de psalm, maar de tekst is wel een beetje verwant.

In ons liedboek is dit lied opgenomen in de vertaling van de dichters Ad den Besten en Jan Wit. Ad den Besten schrijft erover dat hij heel lang moeite heeft gehad met het lied. Zo strijdvaardig, zo massief. In zijn jeugd werd het gezongen als 'strijdlied tegen de roomsen', maar toen hij het lied later nader bestudeerde, ontdekte hij dat Luther het zelf hoogstwaarschijnlijk niet zo bedoeld heeft. Het is aannemelijk dat hij het lied geschreven heeft in een periode van persoonlijke aanvechting, een periode die getekend werd door het verlies van enkele goede vrienden aan de pest. Het is in zijn eigen nood dat Luther God aanroept als veilige schuilplaats, als toeverlaat en sterkte. Een aanklacht tegen het kwaad in de wereld om ons heen. Wanneer we er zo tegenaan kijken, zouden we het lied ook samen met katholieken kunnen zingen, als oecumenische oproep tot vertrouwen.

Een belangrijke worsteling in het denken van Luther is de verhouding tussen God en mens. Voor hem stond de gedachte centraal dat alles begint bij de liefde van God. Bekend is zijn strijd tegen de handel in aflaten: tegen betaling kon je een plekje in de hemel verwerven. Op die manier probeerde de kerk geld bij elkaar te verzamelen om dure bouwprojecten te bekostigen, zoals de Sint Pieter in Rome. Naast Luther waren er ook anderen die hiertegen in het verweer kwamen: kan dat geld niet veel beter besteed worden om de armen te helpen!

Als je het hebt over de verhouding tussen God en mens gaat het voor Luther maar om één ding, en dat is Gods genade. Of in het latijn: Sola Gratia. God komt mensen in zijn genade tegemoet. Daar begint het en niet andersom in bijvoorbeeld de biecht. Wil je als mens tegenover God staan, dan is je geloof, je vertrouwen, genoeg. Je hoeft er niet eerst van alles voor te doen. Alleen geloof: Sola fide. En daarbij is voor God elk mens gelijk; priester of boer, theoloog of leek. Om God te vinden, is de Bijbel voldoende. Daarom vertaalde Luther de Bijbel in de dagelijkse omgangstaal van zijn tijd: voor iedereen bereikbaar. Alleen de Schrift is genoeg: Sola Scriptura. Daarmee zette hij zich af tegen misstanden in de toenmalige katholieke kerk. Niet om een eigen kerkgenootschap te beginnen, maar om een heilzame relatie tussen God en mens voor gewone mensen bereikbaar te maken. Om mensen van zijn eigen tijd deel te laten hebben in de bevrijdende gedachte dat God een toeverlaat en sterkte is, een vaste burcht voor allen die hun vertrouwen op Hem vestigen. Ook als ze geen geld hebben om aflaten te kopen en ook als ze de Bijbel niet in het Latijn kunnen lezen. Zingen was voor Luther belangrijk. Na de theologie was voor hem de muziek het hoogste. Luther schreef zelf meerdere liederen, zowel teksten als melodieën. Of hij bewerkte bestaande (al dan niet

gregoriaanse) liederen op zo'n manier dat gewone mensen ze mee konden zingen. Zo maakte hij niet alleen de Bijbel voor mensen bereikbaar, maar ook de kerkmuziek. Nog altijd neemt in de lutherse eredienst de muziek een heel belangrijke plaats in.

Gelukkig zijn protestanten en katholieken inmiddels in veel opzichten naar elkaar toe gegroeid en is er veel dat we samen kunnen doen. Katholieken én protestanten zijn van harte welkom als de katholieke dr. Ton van Eijk op donderdag 26 oktober komt vertellen over de protestant Maarten Luther.

Ds. Sara Dondorp

Donderdag 26 oktober, 20.00 uur: 500 jaar Reformatie, iets om te vieren?

Ledevaertkerk, Dorpsstraat 1, 4860 AA te Chaam

M.m.v. de Ledevaertcantorij o.l.v. Peter van der Stoel

Toegang vrij, collecte na afloop

Nazit met Lutherbier